

ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑ

«Μανθανέτωσαν δε και οι ημέτεροι καλών έργων
προϊστασθαι... ίνα μη ώσιν άκαρποι»

Είναι αποδεδειγμένο από την ιστορική πείρα, και από τη σύγχρονη νευροβιολογική έρευνα, ότι οι εμπειρίες του παρελθόντος παίζουν σημαντικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο αντιδρούμε στα διάφορα γεγονότα της ζωής μας. Αυτές οι θετικές ή αρνητικές εμπειρίες διαμορφώνουν με τον καιρό ένα πλαίσιο κανόνων και δογμάτων πίστewας που αποτελούν τον «καταστατικό χάρτη» της ζωής μας. Δεν είναι κάποιο υποσυνείδητο που ρυθμίζει τη συμπεριφορά μας, αλλά η αποκρυσταλλωμένη πείρα, η οποία δεν έχει σχέση μόνο με τη μνήμη της ψυχής μας, αλλά και με τη βιολογία του εγκεφάλου, διότι κατά τη διαδικασία της αποκρυστάλλωσης της επιδρά στη διαμόρφωση κάποιων μερών του εγκεφάλου.

Δυστυχώς σε πολλούς χριστιανούς αυτοί οι «προσωπικοί» τους κανόνες και τα δόγματα δεν ταυτίζονται με τούς κανόνες και τα δόγματα που διατύπωσαν οι άγιοι Πατέρες μας. Διαφοροποιούνται από αυτούς συνήθως σε ένα σημείο, στη σχέση της πίστης με την καθημερινή ζωή. Αντιλαμβάνονται το Ευαγγέλιο σαν έναν κώδικα ηθικής δεοντολογίας, προσαρμοζόμενο ανάλογα με τις συνθήκες της ζωής του, ενώ τα δόγματα τα θεωρούν σαν κάποιες δύσκολες διανοητικές διατυπώσεις πραγμάτων που δεν είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε.

Ο άγιος Διάδοχος επίσκοπος Φωτικής όμως αποδοκιμάζει εξίσου και την «άεργη» πίστη και το «άπιστο» έργο, διότι η διάσπαση της πίστης από το έργο κάνει την πίστη μάταιη και το έργο χωρίς υψηλό νόημα. Επισημαίνει μάλιστα ότι αυτός που πιστεύει αλλά δεν έχει μέσα του ενεργούσα την αγάπη, ούτε την πίστη, την οποία νομίζει ότι έχει, στην πραγματικότητα κατέχει. Πιστεύει με μια ελαφρότητα του νου, γιατί ο νους του δεν ενεργεί κάτω από το βάρος «της δόξης της αγάπης». Διότι η αγάπη είναι που δίνει στη δραστηριότητα του νου βαρύτητα. Γι' αυτό προσγειωμένος και ταυτόχρονα υψιπέτης είναι μόνον αυτός που ζει την πίστη «δι' αγάπης ενεργουμένην».

Μάθηση και απομάθηση

Για το θέμα αυτό είναι χαρακτηριστικό το σημερινό αποστολικό ανάγνωσμα. Είναι ανάγνωσμα που καθορίστηκε να διαβάζεται την Κυριακή των αγίων Πατέρων των επτά Οικουμενικών Συνόδων με κύριο θέμα την προτροπή για καλά έργα. Δείχνει με πολύ απλές προτάσεις το πώς συνδέεται η πίστη με την καθημερινή πράξη.

Ο απ. Παύλος γράφει στον απ. Τίτο: «Μανθανέτωσαν δε και οι ημέτεροι καλών έργων προϊστασθαι». Σ' αυτήν την σύντομη φράση θα μπορούσε κανείς να σταματήσει σε κάθε λέξη και να αντλήσει σωτήριο νόημα. Θα σταθώ όμως μόνο σε δύο σημεία της. Στο ρήμα «μανθανέτωσαν» και στην έκφραση «καλών έργων προϊστασθαι».

Η εκκλησιαστική ζωή είναι μια διαρκής διαδικασία μαθήσεως. Το «μανθανέτωσαν» είναι προτροπή για ευαγγελική άσκηση. Πριν από την μάθηση των καλών έργων χρειάζεται η «απομάθηση» των συνηθειών της κακίας. Αυτό απαιτεί πολύ κόπο, απαιτεί επίμονη επανάληψη «καλών έργων», παρά την αντίσταση της κακής συνήθειας. Αυτή η επανάληψη στην τήρηση των ευαγγελικών εντολών, οι οποίες συνοψίζονται στην στην εντολή της αγάπης προς το Θεό και τον πλησίον – αυτές στην πραγματικότητα αποτελούν τα «καλά έργα» μας βοηθάει ν' αποκτήσουμε την «καλή συνήθεια» ή, κατά την αριστοτελική έκφραση, την έξη της αρετής.

Πρωτοβουλία για καλά έργα

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο απ. Παύλος ζητά από τον Τίτο να διδάξει το ποιμνιό του να

«προϊσταται καλών έργων». Να έχει δηλαδή την πρωτοβουλία για καλά έργα. Το καλό πολλές φορές γίνεται με ένα παθητικό τρόπο. Μας ζητούν, για παράδειγμα, ελεημοσύνη και δίνουμε. Το θέμα όμως είναι να δίνουμε χωρίς να μας το ζητούν. Αυτό μπορούμε να το κάνουμε αν έχουμε «ανοιχτή» και «ευκίνητη» ψυχή, ώστε να κινούμαστε χωρίς προτροπή με πολύ αγάπη και διάκριση προς αυτούς που έχουν ανάγκη. Στην περίπτωση αυτή η διάκριση πρέπει να είναι συνδεδεμένη με την αγάπη προκειμένου να μην πληγώνουμε το φιλότιμο αυτών που δέχονται την υλική ή ηθική συμπαράστασή μας. Τα «καλά έργα» ως ευαγγελικές εντολές είναι μίμηση του Χριστού, μίμηση του οικτίρμονος ουρανού Πατρός. Ταυτόχρονα είναι «τα καλά και ωφέλιμα τοις ανθρώποις», είναι, για παράδειγμα, η υπεράσπιση των αδικούμενων, η προστασία των χηρών και των ορφανών, η βοήθεια των φτωχών, η επίσκεψη γερόντων και των ασθενών και τα όμοια. Την υπόμνηση γι' αυτά τα έργα την έκανε ο απ. Παύλος αφού πιο μπροστά μίλησε για την «χρηστότητα» και τη «φιλανθρωπία» του «Σωτήρος ημών Θεού». Τα έργα αυτά δηλώνουν τον τρόπο που δρα ο Θεός στον κόσμο. Η πίστη στο Θεό, πού μας αγαπά και μας ανακαινίζει με την χάρη του Αγίου Πνεύματος, μας διδάσκει την ακενόδοξη πρωτοβουλία για «καλά έργα» Έτσι η πίστη είναι άρρηκτα δεμένη με την καθημερινότητα.

π.Θ.Α.Β.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Τίτ. γ' 8-15)

«Αιρετικόν... παραιτού»

Τέκνον Τίτε, πιστός ό λόγος, και περί τούτων βούλομαί σε διαβεβαιουῖσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλών ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῶ. ταῦτά ἐστιν καλὰ και ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητήσεις και γενεαλογίας και ἔριν και μάχας νομικὰς περιῖστασο, εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς και μάταιοι. Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν και δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος και ἀμαρτάνει, ὡν αὐτοκατάκριτος. Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν και Ἀπολλῶν σπουδαίως πρότεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. Μανθανέτωσαν δὲ και οἱ ἡμέτεροι καλών ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἢ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

Μετάφραση της Αποστολικής περικοπής

Παιδί μου Τίτε, είναι αξιόπιστα τα λόγια αυτά, και αυτά θέλω να διαβεβαιώνεις, ώστε να φροντίζουν εκείνοι που επέστειψαν εις τον Θεό να είναι πρωτοπόροι καλών έργων. Αυτά είναι τα καλά και ωφέλιμα για τους ανθρώπους, ἀλλ' απόφευγε μωράς συζητήσεις, γενεαλογίας, έριδας και φιλονικίας δια τον νόμον, διότι είναι ανωφελεῖς και μάταιοι. Αιρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ πρώτην και δευτέραν νουθεσίαν, άφηνε τον. Να γνωρίζης ότι ένας τέτοιος έχει διαστροφή, αμαρτάνει και έτσι καταδικάζει ο ίδιος τον εαυτόν του. Όταν θα στείλω τον Αρτεμάν σ' εσέ ή τον Τυχικόν, φρόντισε να έλθης σ' εμέ εις την Νικόπολιν, διότι εκεί απεφάσισα να περάσω τον χειμώνα. Τον Ζηνάν τον νομικόν και τον Απολλώ κατευόδωσέ τους με ενδιαφέρον, δια να μη τους λείψη τίποτε. Ας μαθαίνουν και οι δικοί μας να είναι πρωτοπόροι καλών έργων εις επείγουσας ανάγκας, δια να μην είναι άκαρποι. Σε χαιρετούν όλοι όσοι είναι μαζί μου. Χαιρέτησε εκείνους που μας αγαπούν εν πίστει. Η χάρις να είναι μαζί με όλους σας. Αμήν.

(Εκ της μεταφράσεως της Καινής Διαθήκης των αιμνήστων καθηγ. Β. Βέλλα, Αρχιμ. Ευ. Αντωνιάδου, Αμ. Αλιβιζάτου, Γερ. Κονιδάρη, Εκδ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ).